

Facilis Et Succincta S.S. Canonum Doctrina

Pirhing, Ehrenreich

Dilingæ, 1690

§. VII. An, qui promisit, se litigaturum coram iudice, si postea non compareat ad litigandum in iudicio, censendus sit, contumaciter abesse, & puniri possit tanquam contumax.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61641)

agere, aut contra actorem etiam excommunicatum excipere, vel compensationem in partem causa objicere, quia in talibus casibus magis videtur, se defendere, quod concessum illi est, quam agere; & quamvis in causis minus arduis cogi possit, ad defendendum se per Procuratorem, prout ex *tit. cap. Intelleximus* colligitur, in arduis tamen causis ad hoc cogi non potest, sed per se causam suam defendere permittitur (ne afflictio nova addatur afflictio, & minus fidelem cum magno suo incommodo habeat sui defensorem) etiam si esset in culpabili mora petendae absolutionis ab excommunicatione, neque tamen ab actore excommunicato in iudicio gesta, qui per oppositam excommunicationis exceptionem non fuit repulsus, irrita sunt, si coram iudice ordinatio, aut legitime impetrato egerit, quamvis enim a iudicio propter excommunicationem & prohibitam communicationem forensis repellatur excommunicatus, nullum tamen jus speciale reperitur, per quod acta illius reddantur irrita, quamdiu contra illum exceptio excommunicationis non probatur.

§. VI.

An iudex possit cogere partes ad personaliter comparandum in iudicio, & an in eodem persona principales per se ipsas ea, que facti sunt, proponere debeant?

Partes ordinariè cogi à iudice non possunt, quamvis hic sit à Summo Pontifice delegatus, ut personaliter in iudicio compareant, *Cap. Juris 1. h. tit. in 6.* nisi causa rationabilis aliud jubeat; & hinc compelli possunt ad personaliter

comparandum. Primò in causis criminalibus criminaliter intentatis. Secundò ad præstandum juramentum de veritate dicenda. Tertio ad juramentum calumnie præstandum. Quarto in aliis etiam casibus, in quibus ipsa principalis status in communi magis perspectum habet, & ubi ex qualitate personæ colligi pro causæ decisione aliquid debet. Et quinto denique si speciale Delegatus à Papa aliquod mandatum habeat, ad partes principales specialiter inquirendas. Factum tamen ipsum ordinariè personæ principales per se ipsas, & non per Advocatos proponere debent (nisi sint personæ valde simplices, & indiscretæ, ut earum defectus à iudice supplendus sit *cap. Postheralis 1. q. h. tit.*) quia meliorem notitiam facti habere censentur principales, quam Advocati, quamvis his non prohibeatur assistere illis in facto tali proponendo, & in expediendis illis, quæ in iure consistunt, in libello scilicet formando, in interrogatoriis & articulis probatoriis.

§. VII.

An, qui promittit, se litigaturum coram iudice, si postea non compareat ad litigandum in iudicio, censendus sit, contumaciter abesse, & puniri possit tanquam contumax?

SI quis coram iudice sedente pro tribu-
li promittat, se cum adversario litigaturum, non potest postea exceptionem fori declinatoriam opponere, & iudicem proprium recusare, etiam si lis contestata nondum fuerit; nisi nova causa superveniat, aut antiqua ignorata manifestetur, argumento, *cap. De quodam de Deo 1. h. tit.*

ex quo capite etiam patet, contumacem hunc talem habendum, & puniri posse pœnâ excommunicationis.

SECTIO II.

De causis, quas iudicare potest iudex tum secularis, tum Ecclesiasticus.

§. I.

An iudex secularis tractare, & cognoscere possit causas Ecclesiasticas?

Causarum Ecclesiasticarum alie sunt merè ac propriè spirituales, quæ propriè spectant ad Prælatorum Ecclesiasticorum regimen, uti sunt causæ beneficiales, decimales, matrimoniales, &c. alie sunt causæ merè temporales, causæ v. g. contractuum, instrumentorû, &c. de illis res talis certa est, quòd Laici causas Ecclesiasticas cognoscere non possint, etiam in casu negligentium Ecclesiasticorum, neq; propriâ auctoritate, neque ex commissione Prælatorum Ecclesiasticorum, exceptâ plenitudine potestatis Principalis, per quam Laico etiam tales causæ committi possunt. Sumitur hoc ex *Cap. Decernimus. 2. h. tit. Cap. Qualiter 17. eodem.* Cùm Laicos potius maneat obsequendi necessitas in ordine ad Ecclesiam, quàm imperandi auctoritas *cap. final. De rebus Ecclesie alienandis.* Et quamvis negotia merè temporalia Ecclesiarum & personarum Ecclesiasticarum etiam Laici tractare possint, (si scilicet Ecclesiarum æconomi sede v. g. vacante constituantur) per hoc tamen nulla illis in Clericos præeminentia, gubernatio, aut potestas

conferretur; neque tamen possunt auctoritate propriâ causas judiciales pecuniarias, seu merè civiles, quæ inter personas Ecclesiasticas aut Ecclesias, vel contra tales moventur, cognoscere, & iudicare, uti colligitur ex relato *Cap. 2.* Quamvis hoc facere possint ex commissione seu delegatione Prælati Ecclesiastici, saltem in casu aliquo particulari, cùm talis delegatio non sit contra jus commune, & Laicus in tali casu magis utatur jurisdictione Ecclesiasticâ Delegantis (semper tamen quando Laici jurisdictione negatur in Clericorum causas iudicandas auctoritate propriâ, excipiuntur causæ feudales, quas Dominus feudi, sive Laicus hic sit, sive Ecclesiasticus, iudicare potest, uti habetur in *Cap. Caterum 5. h. tit.*) Causas verò criminales Clericorum, nec propriâ auctoritate tanquam iudex ordinarius, nec ex commissione inferioris Prælati, non obstante quavis contrariâ consuetudine, iudicare potest Laicus (hoc enim cederet in grave opprobrium Cleri) nudum tamen ministerium aliquod circa Clericos v. g. capiendos, aut alias executiones aliquas faciendas, &c. committi etiam Laico potest; prout etiam admitti potest Laicus, ad causas has iudicandas, ut Assessor, Consiliarius, Notarius &c. cùm hæc talia nullam jurisdictionem importent.

§. II.

De causis, quas tractare, & cognoscere potest iudex Ecclesiasticus.

Iudex Ecclesiasticus cuiuscunque dignitatis sit, non potest, quàm talis, directè & ordinariè causas merè Civiles, vel etiam criminales, quæ ad Magistratum

Gg

Laicum